

A teljesítmény nyilatkozat magyarországi bevezetése

Asztalos István

Sika Hungária Kft. – műszaki vezető, tanácsadó

Bevezető

Az Európai Unió 2011-ben megalkotta a 305/2011/EU európai rendeletet, az un. építési termék rendeletet. Ezzel – figyelembe véve a korábbi építési termék irányelv (89/106/EGK) alkalmazási tapasztalatait – már rendelettel szabályozta az építési termékekre vonatkozó harmonizált feltételeket, és egyidejűleg hatályon kívül helyezte a 89/106/EGK tanácsi irányelvet. A rendelet 2011. április 24-én lépett hatályba, de fontos előírásai – így a teljesítmény nyilatkozat is – csak 2013. július 1-étől alkalmazandók. A rendelet Magyarországon is közvetlenül hatályos és tisztázza az alapvető fogalmakat, valamint segíti a CE jelölés használatát. Egyszerűsített eljárásokat vezet be, amelyek révén – reményeink szerint – csökkenni fognak a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások költségei. Mindez az jelenti, hogy az építési termékek köre a jövőben markánsan kettéválí. Ez a kettéválás eddig is megvolt, de nem volt ennyire egyértelmű. A harmonizált terület rendeletileg szabályozott, a termékeken elhelyezett CE jelölés ezt mindenki számára egyértelművé teszi. A CE jelöléssel ellátott termékek két nagy területet fednek le: harmonizált európai szabvány alapján vagy európai műszaki engedély (ETA, a jövőben európai műszaki értékelés) alapján gyártott termékek. A nem harmonizált területen azonban további kérdőjelek mutatkoznak. Tekintettel arra, hogy az Építési Termék Irányelvet hatályon kívül helyezték, a CE jelölésű termékek beépítésére és a CE jelöléssel el nem látott termékek forgalmazására és beépítésére a tagországok szabályokat alkothatnak, vagy módosítani fogják a meglévőket. A vonatkozó szabályozás módosítása Magyarországon részben már elkészült, részben még folyamatban van. Ez a lehetőség megkérdőjelezi azt a szándékot, hogy csökkenjenek a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások költségei. Az is kérdéses, hogy hogyan fognak a magyar szakemberek, mérnökök a jövőben az új szabályok mentén dolgozni és hogyan fogják mindezt alkalmazni a gyakorlatban?

Az európai teljesítmény nyilatkozat

Magyarországon a 3/2003. (I.25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelettel vezették be a korábbi építési termék irányelv (89/106/EGK) rendelkezéseit. Ez a rendelet állapította meg, hogy a termékek gyártójának, forgalomba hozójának **szállítói megfeleléségi** nyilatkozatot (SZMNY) kell kiadnia. Ezzel igazolta a termékre vonatkozó műszaki specifikációkban foglalt követelményeknek való megfelelést. Ez a dokumentum csak azonosítási adatokat tartalmazott (Gyártó vagy forgalmazó adatai; Termék rendeltetési célja, azonosításához szükséges adatok, gyártás dátuma, típusa; Kijelölt szervezet megnevezése, azonosítási száma; Műszaki specifikációk felsorolása, amelyeknek a termék megfelel; Az SZMNY érvényességi ideje; Képviselő neve és beosztása; Az SZMNY azonosító száma, kiadás dátuma), amelyet a kiállítónak cégszerűen kellett és kell még ma is aláírnia.

A CE jelöléssel ellátható termékek esetében – 2013. július 1-től kezdődően – a korábbi szállítói megfeleléségi nyilatkozat helyébe az un. teljesítmény nyilatkozat fog lépni (DoP = Declaration of Performance), amelynek elkészítésével a gyártó felelősséget vállal azért, hogy az építési termék megfelel a nyilatkozatban rögzített és adatszerűen felsorolt teljesítményének. Mivel az Európai Unióban belül a CE

jelölés egyben szabad forgalmazást is jelent, ezért erre a termékkörre más szabályozás nem szükséges.

A teljesítmény nyilatkozatnak az alábbi adatokat kell tartalmaznia:

- Termék típusa, egyedi azonosító kódja
- Termék azonosítására szolgáló típus-, tétel- vagy sorozatszám, amelyet a terméken kell feltüntetni
- A harmonizált szabvány, illetve műszaki értékelési dokumentumnak megfelelő rendeltetése(k)
- A gyártó neve, bejegyzett kereskedelmi neve, védjegye, valamint értesítési címe
- Az adott esetben meghatalmazott képviselő neve és értesítési címe
- Teljesítmény állandóságának értékelésére és ellenőrzésére szolgáló rendszer(ek)
- Az egyes alapvető jellemzők értékelésére használt harmonizált szabvány, illetve műszaki értékelési dokumentum alapján, a megadott rendszerben elvégzett feladatok leírása, a kiadott tanúsítvány megnevezése, az értékelést és ellenőrzést végző bejelentett szervezet neve és azonosító száma
- Az egyes alapvető jellemzők értékelésére használt harmonizált szabvány, illetve műszaki értékelési dokumentum hivatkozási száma és kibocsátási dátuma
- Az adott esetben felhasznált egyedi műszaki dokumentáció hivatkozási száma, valamint azok a követelmények, amelyeknek a gyártó szerint a termék megfelel
- A rendeltetés(ek) vonatkozásában a harmonizált szabvány, illetve műszaki értékelési dokumentum szerinti alapvető jellemzők jegyzéke
- **Az alapvető jellemzők közül legalább egynek (relevánsnak) a teljesítménye, amelyet szintekkel, osztályokkal, vagy leírással kell megadni**
- Azon jellemzők esetében, amelyekre nincs meghatározott teljesítmény, az NPD betűk írandók (NPD = No Performance Determined)
- Az adott alapvető jellemzőt tartalmazó harmonizált szabvány, műszaki értékelési dokumentum, illetve egyedi műszaki dokumentáció hivatkozási száma és dátuma

A teljesítmény nyilatkozat végén a gyártónak vagy meghatalmazott képviselőjének nyilatkoznia kell, hogy a termék teljesítménye megfelel a nyilatkozat szerinti teljesítménynek (név, beosztás, kiállítás helye, dátuma, aláírás).

A teljesítmény nyilatkozatot valamennyi termékhez mellékelni kell nyomtatott vagy elektronikus formában. A teljesítmény nyilatkozat másolatát az interneten is közzé lehet tenni. Ezzel az is biztosítható, hogy a gyártók az építési termék forgalomba hozatalát követően 10 évig megőrizzék a műszaki dokumentációt és a teljesítmény nyilatkozatot. A teljesítmény nyilatkozatot Magyarországon magyar nyelven kell rendelkezésre bocsátani.

Átmeneti szabályok az Európai Unióban

Az Európai Unió kiépítésének fokozatossága ebben az esetben is indokoltá teszi, hogy az Építési termék rendelet intézkedjék a bevezetés fokozatosságáról és határidőt állapítson meg annak befejezéséről.

Ezzel összhangban a 2013. július 1. előtt, az építési termék irányelv (CPD) szerint forgalomba hozott építési termékeket az építési termék rendeletnek (CPR) megfelelő terméknek kell tekinteni. A gyártók tehát nyilatkozhatnak a termék teljesítményéről a korábbi irányelv (CPD) szerint kiadott megfelelőségi tanúsítvány vagy megfelelőségi nyilatkozat alapján.

Azokat az európai műszaki engedélyre vonatkozó iránymutatásokat (ETAG), amelyeket 2013. július 1. előtt az építési termék irányelv (CPD) szerint tettek közzé, az építési termék rendelet (CPR) szerinti európai értékelési dokumentumként lehet használni. Ugyanez vonatkozik az építési termék irányelv (CPD) szerint kiadott európai műszaki engedélyekre (ETA), amelyeket a gyártók az engedélyek érvényességi ideje alatt az építési termék rendelet (CPR) szerinti európai műszaki értékelésként használhatnak.

A magyarországi szabályozás tervezete

A 3/2003. (I.25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet, amely az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól intézkedett 2013. július 1-e után az európai jogrend szerint jogsértővé válik, mivel az alapul szolgáló korábbi építési termék irányelvet (89/106/EGK) már 2011. április 24-én hatályon kívül helyezték és 2013. július 1-én életbe lép a teljesítmény nyilatkozat európai szabályozása, tehát vége a felkészülési időszaknak. Ugyanakkor a nem harmonizált területet Magyarországon jelenleg csak ez a rendelet szabályozza. A Belügyminisztérium készített egy rendelet tervezetet, amely a magyar Kormány portálján megtalálható. Ennek címe:

..../2013. (... ..) Kormány **rendelete az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének**, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól

Az előterjesztést a Kormány még nem tárgyalta meg, mert a 98/34/EK irányelv (korábbi 83/189/EGK) alapján előzetesen értesítenie kellett az Európai Bizottságot és ezen keresztül a többi tagállamot. Ez az értesítés – jelenlegi ismereteim szerint – megtörtént, de nem lehet tudni, hogy a rendelet végül is mikor fog Magyarországon hatályba lépni, mert ez a jogi procedúra akár hosszabb elhúzódást is eredményezhet. A rendelet tervezetben a hatálybalépésére vonatkozóan mindössze annyi szerepel, hogy „10.§ Ez a rendelet a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba.” A véglegesnek szánt változat egyébként csak az Európai Unió honlapján található meg és az összhangban van az európai termék rendelet szellemével, így veszem a bátorságot és ismertetem legfontosabb pontjait.

Először is tisztázni kell, hogy mit értünk a címben szereplő építési termék alatt, mert akkor tudjuk pontosan meghatározni azt a termékkört, amit nem harmonizált területnek neveztem. A definíció szerint, amely idézi az európai építési termék rendelet meghatározását:

Építési terméknek számít bármely olyan termék vagy készlet, amelyet azért állítottak elő és hoztak forgalomba, hogy építményekbe vagy építmények részeibe állandó jelleggel beépítsék, és amelynek

teljesítménye befolyásolja az építménynek az építményekkel kapcsolatos **alapvető követelmények** tekintetében nyújtott teljesítményét.

A definícióban kiemeltem két fontos fogalmat, az állandó jelleggel történő beépítést és az alapvető követelményeket. Ez tehát azt jelenti, hogy az olyan termék, amit nem építenek be állandó jelleggel az építménybe, az nem számít építési terméknek, tehát nem tartozik e szabályozás hatálya alá. Hasonlóképpen azok a termékek sem tartoznak ide, amelyek nem tekinthetők az alapvető követelményeket befolyásoló terméknek.

Mik is ezek az alapvető követelmények Magyarországon?

Az Építési termék rendelet (CPD) – tekintettel az építési termékek sajátos jellegére – összhangban az Európai Unió alapvető követelményeivel meghatározza és részletesen körülírja az építési termék azon jellemzőit, amelyek az **építményekre vonatkozó alapvető követelményekkel** függnek össze. Ezek cím szerint a következők:

Bevezető általános leírás

- Mechanikai szilárdság és állékonyság
- Tűzbiztonság
- Higiénia, egészség és környezetvédelem
- Biztonságos használat és akadálymentesség
- Zajvédelem
- Energiatakarékosság és hővédelem
- A természeti erőforrások fenntartható használata

Ugyanakkor a rendelet tervezet ezen a ponton már nem az európai definícióra hivatkozik, hanem az OTÉK meghatározására (253/1997. (XII. 20.), az országos településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendelet). Az OTÉK nagyjából követi az európai építési termék rendelet szövegét, de annál jóval részletesebben fejti ki mindezt. Itt tehát már némi vitára adhat alapot a kétféle szabályozás megléte, különösen egy nem Magyarországon gyártott, de itt forgalmazott termék esetében. Az OTÉK-ban szereplő fejezet címe: **Építmények létesítési előírásai**, amelynek további alcímei a következők:

- Általános előírások
- Állékonyság, mechanikai szilárdság
- Tűzbiztonság
- Higiénia, egészség és környezetvédelem
- Biztonságos használat és akadálymentesség
- Zaj- és rezgés elleni védelem
- Energiatakarékosság és hővédelem
- Vagyonvédelem
- Természeti erőforrások fenntartható használata
- Építmények egyes hatások elleni védelme

A rendelet-tervezet, ahogy az a címéből is kiderül alapvetően az építési termékek betervezésével és beépítésével foglalkozik, de tartalmazza a teljesítmény igazolásának részletes szabályait is. Ugyanak-

kor forgalmazási szabályokat is meghatároz. Így például előírja, hogy a tervezőnek az elvárt műszaki teljesítmények alapján kell meghatározni a beépítésre kerülő építési terméket és ennek a meghatározásnak a termék kereskedelmi forgalomból való beszerzéshez elegendő információkat kell tartalmaznia. A tervező egy bizonyos, egyértelműen beazonosítható építési terméket is megjelölhet. A rendelet tervezet záró paragrafusai között (12. §) pedig egyértelműen kimondja, hogy ez a rendelet végrehajtási szabályokat állapít meg az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek szerint. Ez azt jelenti, hogy az új szabályoknak megfelelő forgalmazást a korábbi szállítói megfelelőségi nyilatkozat helyett a teljesítmény nyilatkozattal tudja a gyártó igazolni. Mivel a teljesítmény nyilatkozatot a gyártó a honlapján is közzé teheti, a termék beazonosítását a jövőben a szállítólevél fogja biztosítani (gyártási számot lásd a szállítólevélen).

A rendelet tervezet kimondja, hogy azokra az építési termékekre, amelyek nem rendelkeznek CE jelöléssel szintén ki kell állítani teljesítmény nyilatkozatot. Ezt meg lehet tenni nem harmonizált európai szabvány, nemzetközi szabvány, magyar szabvány vagy 2013. július 1-je előtt kiadott hatályos építőipari műszaki engedély (ÉME) alapján is, ha ezek alapján kiállítható a teljesítmény nyilatkozat. Ha ezt nem lehet megtenni, akkor vagy un. nemzeti műszaki értékelést (ez váltja fel a korábbi ÉME rendszerét) vagy európai műszaki értékelést (ETA) kell csináltatni. A rendelet tervezet részletesen szabályozza a nemzeti műszaki értékelés készítésének szabályait, amelyek hasonlóak a korábbi ÉME készítésének szabályaihoz, de beilleszti azt az új jogrendbe.

A rendelet tervezet meghatározza, hogy ebben az esetben (nem harmonizált terület) mit kell, hogy tartalmazzon a teljesítmény nyilatkozat:

- A terméktípus meghatározását, amelyre a teljesítmény nyilatkozatot kiadták
- Az építési termékek teljesítmény állandóságának értékelési és ellenőrzési rendszerét, az 305/2011/EU rendelet V. mellékletben szereplő rendszernek vagy rendszereknek megfelelően
- Az egyes alapvető jellemzők értékelésére használt szabvány, nemzeti műszaki értékelés vagy 2013. július 1-je előtt kiadott építőipari műszaki engedély (ÉME) hivatkozási számát és kibocsátási dátumát
- Az építési termék rendeltetését, a gyártó által figyelembe vett tervezett beépítési módját
- A nyilatkozatban szereplő egy vagy több rendeltetés vonatkozásában az alapvető jellemzők felsorolását
- Az építési termék teljesítményét, a nyilatkozatban szereplő egy vagy több rendeltetés szempontjából releváns alapvető jellemző tekintetében
- Az építési termék-szintek vagy osztályok szerinti, vagy leírásban, vagy számítás eredményeképpen megadott teljesítményét a jogszabályban előírt követelményekre vonatkozóan
- A 3. bekezdésben felsorolt dokumentumok alapján, olyan alapvető jellemzők tekintetében, amelyekre nincs megállapítva a termék teljesítménye, az NPD (No Performance Determined - nincs meghatározott teljesítmény) betűket kell feltüntetni

A rendelet tervezet megengedi a honvédelmi és katonai célú építményekben a NATO értékelési eljárás szerinti igazoló dokumentummal rendelkező építési termékek további eljárás nélküli beépítését.

A rendelet tervezet néhány kivételt is megenged. Az egyik ilyen az egyedi termékek, a másik a helyszínen gyártott, a harmadik a **műemlékbe kerülő**, a negyedik a bontott, az ötödik a hagyományos

vagy természetes építési termékek köre. Ha ezekre a termékekre nem áll rendelkezésre a gyártó által önkéntesen kiadott teljesítmény nyilatkozat, akkor az építési termék akkor építhető be, ha a beépítéséért felelős műszaki vezető az építési naplóban tett nyilatkozatával igazolja, hogy az építési termék tervezett beépítése megfelel az új szabályozásban foglaltaknak (1997. évi LXXVIII. törvény 41. §-a, amely az épített környezet alakításáról és védelméről szól). Az igazoláshoz a felelős műszaki vezető szakértő, szakértői intézmény vagy akkreditált vizsgáló laboratórium közreműködését is igénybe veheti. A közreműködést akkor köteles igénybe venni, ha a kivételek körébe eső – CE jelöléssel nem rendelkező – termék teljesítmény állandóságának értékelését és ellenőrzését az 1+, 1 vagy 2+ rendszer szerint kell végezni.

Átmeneti szabályok Magyarországon

A rendelet tervezet a kihirdetését követő 3. napon (?) fog hatályba lépni. A 2013. július 1-je előtt kiadott építőipari műszaki engedélyek (ÉME) érvényességük lejártáig, de legfeljebb 2018. július 1-ig hatályban maradnak. A rendelet tervezet kimondja, hogy közlekedésépítési területen is ezeket a szabályokat kell alkalmazni az oda beépülő építési termékekre. Hatályon kívül helyezi a rendelet tervezet a területrendezési, a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló (40/1999. IV. 23.) rendeletet. Azt azonban, hogy mi lesz a 3/2003. (I.25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelettel, amely az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályait tartalmazta még nem lehet tudni. Lehetőséges, hogy 2013. július 1-től minden gyártónak továbbra is ki kell adnia szállítói megfelelőségi nyilatkozatot és teljesítmény nyilatkozatot is?

Budapest, 2013. május 28.

Irodalom

- [1] 89/106/EGK tanácsi irányelv az építési termékekre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezésekről
- [2] 93/68/EGK tanácsi irányelv, amely módosította a 89/106/EGK tanácsi irányelvet
- [3] 305/2011/EU rendelet az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról és a 89/106/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről
- [4] 3/2003. (I.25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól
- [5] 263/2006. (XII. 20.) Kormány rendelet a Nemzeti Közlekedési Hatóságról
- [6] 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- [7] 253/1997. (XII. 20.) Kormány rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
- [8] http://europa.eu/index_hu.htm, az Európai Unió hivatalos portálja

- [9] <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>, Eur-Lex – hozzáférés az európai uniós joghoz
- [10] Soltész Ilona, Dr. Szakács György: Közérthetően az építésügyi szabványosításról és az európai jogharmonizációról, Budapest, 2002
- [11] Asztalos István: Teljesítmény nyilatkozat: az új európai dokumentum – Magyar Építéstechnika, LI. évf. 2013/1. szám, pp. 15-19.
- [12] <http://ec.europa.eu/enterprise/tris/default.htm>, az Európai Unió nemzeti szabályozások hivatalos portálja
- [13] 98/34/EK tanácsi irányelv (korábbi 83/189/EGK) a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárásra és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok megállapításáról